

LIETUVOS RESPUBLIKOS APLINKOS MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, A. Jakšto g. 4, LT-01105 Vilnius,
tel. 8 626 22252, el. p. info@am.lt, https://am.lrv.lt.

Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188602370

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

Nr.

DĖL VYRIAUSYBĖS NUTARIMO PROJEKTO TEIKIMO

Aplinkos ministerija teikia Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo projektą „Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymo Nr. I-2223 32¹ straipsnio 4 dalies pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-1905“ (toliau – Nutarimo projektas).

Nutarimo projektu teikiama Lietuvos Respublikos Vyriausybės išvada, kuria siūloma iš esmės pritarti Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymo (toliau – AAĮ) Nr. I-2223 32¹ straipsnio 4 dalies pakeitimo įstatymo projektui Nr. XIVP-1905 (toliau – Įstatymo projektas), tačiau siūloma jį tobulinti atsižvelgus į teikiamus pasiūlymus.

Įstatymo projekto iniciatoriai aiškinamajame rašte nurodo, kad projekto tikslas yra „išplėsti savivaldybių įgaliojimus savarankiškai ir laiku imtis reikalingų priemonių užtikrinant gerą aplinkos būklę ir gyventojų saugumą savo administruojamoje teritorijoje“. Projektu siūloma nustatyti, „kad tais atvejais, kai savivaldybės administruojamoje teritorijoje atsiranda žala aplinkai arba kyla tokios žalos grėsmė, o žalą sukėlę asmenys nesiima būtinų priemonių žalai išvengti / sumažinti ar pažeistos aplinkos būklei atstatyti, savivaldybės pačios ar per trečiuosius asmenis vykdytų įstatymu numatytas būtinas žalos suvaldymo priemones“.

Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 6 straipsnio 28 punkte įtvirtinta savarankiškoji savivaldybių funkcija – aplinkos kokybės gerinimas ir apsauga. Aplinkos apsauga suprantama kaip aplinkos saugojimas nuo fizinio, cheminio, biologinio ir kitokio poveikio ar pasekmių, atsirandančių įgyvendinant planus ir programas, vykdančią ūkinę veiklą ar naudojant gamtos išteklius (AAĮ 1 straipsnio 2 punktas). Savivaldybės funkcijos, susijusios su aplinkos apsaugos priemonių įgyvendinimu, tiesiogiai kyla iš Vietos savivaldos įstatymo ir sistemiškai įtvirtintos specialiuosiuose teisės aktuose, pavyzdžiui, Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatyme (6 str. 6 d., 15 str., 19¹ str. ir kt.), Lietuvos Respublikos aplinkos monitoringo įstatyme (8 str., 12 ir 13 str.), Lietuvos Respublikos aplinkos oro apsaugos įstatyme (4 str., 7 str., 9 str., 10 str. ir kt.), Lietuvos Respublikos jūros aplinkos apsaugos įstatyme (21 str., 22 str., 23 str.) ir kituose teisės aktuose.

Galiojančioje AAĮ 32¹ straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad savivaldybės ir (arba) valstybės institucijos pačios ar per trečiuosius asmenis vykdo būtinas priemones, jeigu ūkio subjektas nevykdo: pareigų taikyti žalos aplinkai *prevencijos priemones*, pareigos *imtis būtinų veiksmų suvaldyti situaciją* ir (arba) aplinkos atkūrimo priemones; ar *neprivalo atlyginti žalos aplinkai prevencijos ir (arba) aplinkos atkūrimo priemonių išlaidų*; arba *nėra nustatytas atsakingas už žalą aplinkai asmuo*. Žalą aplinkai darančių įvykių pirminis likvidavimas ir (ar) valdymas, atsižvelgiant į jų pobūdį (gaisras, statinio griūtis, laivo avarija ar kitoks jūros užteršimas, avarija kelyje, technologinė pramonės įrenginio avarija ir pan.) ir mastą (ar atitinka ekstremalaus įvykio kriterijus) reglamentuojamas ir kituose įstatymuose, pagal kuriuos pirminiame likvidavimo etape, be ūkio subjektų ir savivaldos institucijų, dalyvauja ir įgaliotos valstybės institucijos (Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos, Lietuvos kariuomenė ir pan.) ir šioje srityje su žala aplinkai susijusių įvykių pirminio suvaldymo procesai reglamentuoti.

Atsižvelgiant į tai, Nutarimo projekte siūloma ne „išplėsti“ savivaldybių funkcijas, o aiškiai reglamentuoti, kada savivaldybės turėtų imtis veiksmų.

Nutarimo projektu siūloma tobulinti Įstatymo projektą, atsisakyti perteklinių formuluočių ir nustatyti, kad savivaldybės turėtų organizuoti ir (arba) taikyti *aplinkos atkūrimo priemonės*, jeigu ūkio subjektas nevykdo pareigų taikyti aplinkos atkūrimo priemonės ar neprivalo atlyginti aplinkos atkūrimo priemonių išlaidų arba nenustatytas atsakingas už žalą aplinkai asmuo, arba atsakingas už žalą aplinkai juridinis asmuo pasibaigęs ar fizinis asmuo miręs. Šiuo pakeitimu detalizuojamas reglamentavimas, tačiau neįtvirtinama naujų pareigų savivaldybei. Pagal galiojantį reglamentavimą aplinkos atkūrimo priemonės taiko asmuo, kurio veiksmai ir (ar) neveikimas sukėlė žalą aplinkai, ir vadovaujantis AAĮ 32¹ straipsnio 4 dalimi – savivaldybės. Kitos institucijos aplinkos atkūrimo priemonės taiko išimties tvarka, kaip taisyklė, įpareigojamos teismo. Pagal AAĮ 32¹ straipsnio 4 dalį įgaliotos institucijos taiko prevencines ir (ar) incidento suvaldymo priemonės. Galiojančioje įstatymo redakcijoje nustatomas aplinkybių sąrašas, kai veiksmų turėtų imtis žalos aplinkai nesukėlęs asmuo. Viena iš aplinkybių – „nėra nustatytas atsakingas už žalą aplinkai asmuo“. Praktikoje pasitaiko atvejų, kad žalą aplinkai sukėlęs juridinis asmuo pasibaigia ar fizinis asmuo miršta. Todėl siūlome AAĮ 32¹ straipsnio 4 dalį papildyti šia aplinkybe, taip būtų sukurtas nuoseklus reglamentavimas. Atkreipiame dėmesį, kad analogiška aplinkybė įtvirtinta Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo 25 straipsnyje¹, Lietuvos Respublikos cheminių medžiagų ir cheminių mišinių įstatymo 4 straipsnio 3 dalyje².

Derinant projektą, kilo klausimų dėl finansavimo savivaldybėms taikant aplinkos atkūrimo priemonės. AAĮ 30 straipsnyje nustatyta, kad aplinkos apsaugos priemonės pagal atitinkamus norminius aktus finansuoja gamtos išteklių naudotojai, valstybė ir savivaldybės. Aplinkos apsaugos rėmimo programos lėšos ir Savivaldybių aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios programos lėšos yra papildomi aplinkos apsaugos finansavimo šaltiniai. Lietuvos Respublikos mokesčio už valstybinius gamtos išteklius įstatymo 11 straipsnyje įtvirtinta mokesčio už valstybinius gamtos išteklius įskaitymo tvarka: 20 procentų mokesčio už valstybinius gamtos išteklius, išskyrus mokestį už medžiojamųjų gyvūnų išteklius, 50 procentų mokesčio už medžiojamųjų gyvūnų išteklius, 10 procentų didesnio tarifo mokesčio už valstybinius gamtos išteklius įskaitomas į savivaldybės, kurios teritorijoje išgaunami gamtos ištekliai, biudžetą ir teisės aktuose nustatyta tvarka naudojamas Savivaldybių aplinkos apsaugos rėmimo specialiajai programai finansuoti. Mokesčio už aplinkos teršimą įstatymo 12 straipsnio 1 dalies 2 punkte įtvirtinta, kad 70 procentų mokesčio už aplinkos teršimą iš stacionariųjų ir mobiliųjų taršos šaltinių įskaitoma į savivaldybės, kurios teritorijoje yra stacionarusis taršos objektas (įrenginys), o teršiant iš mobiliojo taršos šaltinio – į savivaldybės, kurios teritorijoje registruotas mokesčio mokėtojas, eksploatuojantis (naudojantis) mobiliųjų taršos šaltinį, biudžetą. Šios lėšos naudojamos pagal tikslinę paskirtį Savivaldybių aplinkos apsaugos rėmimo specialiojoje programoje numatytoms priemonėms finansuoti. Savivaldybių aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios programos įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 1 punkte įtvirtinta, kad šios programos lėšos naudojamos ir aplinkos atkūrimo priemonėms. Aplinkos apsaugos rėmimo programos įstatymo 1 straipsnio 1 dalies 1 punkte nustatyta, kad šios programos lėšos gali būti naudojamos priemonėms, kuriomis kompensuojama aplinkai padaryta žala. Lietuvos Respublikos valstybės rezervo įstatymo 13 straipsnio 4 dalyje nustatyta, valstybės rezervo lėšos gali būti naudojamos susidarius ekstremaliajai situacijai. Šių teisės normų analizė leidžia daryti išvadą, kad įstatymais nustatytas nuoseklus reglamentavimas, kuriuo užtikrinamas savivaldybėms priskirtų funkcijų įgyvendinimo finansavimas, apimantis pastovių pajamų užtikrinimą ir galimo alternatyvaus finansavimo, kai susiklosto išskirtinės situacijos. Taip pat galima pasinaudoti ES struktūrinių fondų lėšomis.

¹ 25 straipsnis. Savivaldybių funkcijos

Savivaldybės organizuoja komunalinių atliekų tvarkymo sistemas, būtinas jų teritorijose susidarančioms komunalinėms atliekoms tvarkyti, užtikrina tų sistemų funkcionavimą, organizuoja šiukšlių ir atliekų, kurių turėtojo nustatyti neįmanoma arba kuris neegzistuoja, tvarkymą ir administruoja komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimą.

² 3. Kai cheminės medžiagos ir cheminiai mišiniai neturi savininko arba kurių savininkas nežinomas, savivaldybių vykdomosios institucijos Vyriausybės nustatyta tvarka pagal savo kompetenciją privalo organizuoti tokių cheminių medžiagų – atskirų ir esančių cheminių mišinių ar gaminių sudėtyje – ir cheminių mišinių tvarkymą.

Nutarimo projektas suderintas su Krašto apsaugos ministerija, Aplinkos apsaugos departamentu prie Aplinkos ministerijos. Iš esmės atsižvelgta į Teisingumo ministerijos pastabas ir siūlymus, išskyrus apie finansavimą. Su Lietuvos savivaldybių asociacija (toliau – LSA) darbo tvarka sutarta dėl funkcijos. LSA, Vidaus reikalų ministerijos, Teisingumo ministerijos teikti siūlymai dėl finansavimo aptariami derinimo pažymoje.

Nutarimo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas.

Nutarimo projektas nenotifikuotinas Europos Komisijai pagal Informacijos apie techninius reglamentus ir atitikties įvertinimo procedūras teikimo taisyklės, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gegužės 20 d. nutarimu Nr. 617 „Dėl Informacijos apie techninius reglamentus ir atitikties įvertinimo procedūras teikimo taisyklių patvirtinimo“.

Nutarimo projektu neperkeliami ir (ar) neįgyvendinami Europos Sąjungos teisės aktai.

Nutarimo projektui įgyvendinti, rengėjų nuomone, papildomų valstybės biudžeto lėšų nereikės.

Nutarimo projektas neprieštarauja Lietuvos Respublikos Vyriausybės programai, patvirtintai Lietuvos Respublikos Seimo 2020 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. XIV-72 „Dėl Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“.

Neigiamų pasekmių priėmus Nutarimo projektą nenumatoma.

Nutarimo projektas skelbiamas Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos teisės aktų informacinėje sistemoje (TAIS Nr. 22-13718).

Nutarimo projektą parengė Aplinkos ministerijos Aplinkos apsaugos politikos įgyvendinimo koordinavimo grupės vadovas Raimondas Sakalauskas (tel. 8 686 00052, el. p. raimondas.sakalauskas@am.lt), vyresnioji patarėja Aušra Palubinskienė (tel. 8 695 17282, el. p. ausra.palubinskiene@am.lt) ir vyriausioji patarėja Toma Leonova (tel. 8 695 62973, el. p. toma.leonova@am.lt).

PRIDEDAMA:

1. Nutarimo projektas, 2 lapai.
2. Derinimo pažyma, 3 lapai.

Aplinkos ministras

Simonas Gentvilas

Toma Leonova, 8 695 62973, el. p. toma.leonova@am.lt